

Enerji'de AR-GE Seferberliği Gerekli !

Dursun YILDIZ

Ülkelerin gelişebilmesi ve kalkınması için bilim ve teknoloji politikaları temelinde uygulayacakları ulusal kalkınma ve gelişme politikaları çok önemli bir yer tutar.

Bu politikalarla oluşturulacak ge-

lişme ve kalkınma sürecinin olmazsa olmaz en önemli unsuru ise enerjidir. Bu nedenle bilimsel ve teknolojik gelişmelerin en yoğun olarak izleneceği ve uygulanacağı alanlardan birisi de enerji alanıdır. Bu çalışmalar üniversitelerimizde, kamu araştırma ve geliştirme merkezlerinde ve özel sektörün araştırma geliştirme merkezlerinde yapılmalıdır. Ancak

bunun için kamuda yeni bir vizyona ve desteğe ihtiyaç bulunmaktadır.

21.Yüzyılda stratejik güç mücadelesinin ticaret, yatırım ve teknolojik yenilikler alanına kayacağı da dikkate alındığında bu çalışmaların önemi daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Dünya bu yüzyıl içinde petrole dayalı enerji sisteminden giderek

DURSUN YILDIZ

SU POLİTİKALARI UZMANI

SKYTURK

5 ÇAYI, BEŞİKTAŞTA EV HANIMLARINA EVİNE KONUK OLUYOR

uzaklaşılacağı "güneş ve rüzgar" gibi yenilenebilir enerji kaynaklarından çabuk ve ucuz enerji elde etme olanağının artacağı öngörülerini de yenilenebilir enerji alanındaki bu seferberliği zorunlu kılmaktadır.

Ülkemizin AR-GE Yapısı

a) Kamudaki AR-GE Kurumlarına Yeni Vizyon

Kamu AR-GE birimleri arasında, TÜBİTAK'a bağlı araştırma merkez ve enstitüleri, Tarım Bakanlığı'na bağlı tarımsal araştırma birimleri, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Devlet Su İşleri'ne bağlı araştırma merkezleri, Refik Saydam Hıfzısıssıha Merkezi Başkanlığı ile MTA ve TAEK'a bağlı Ankara ve Çekmece Nükleer Araştırma Merkezleri bulunmaktadır.

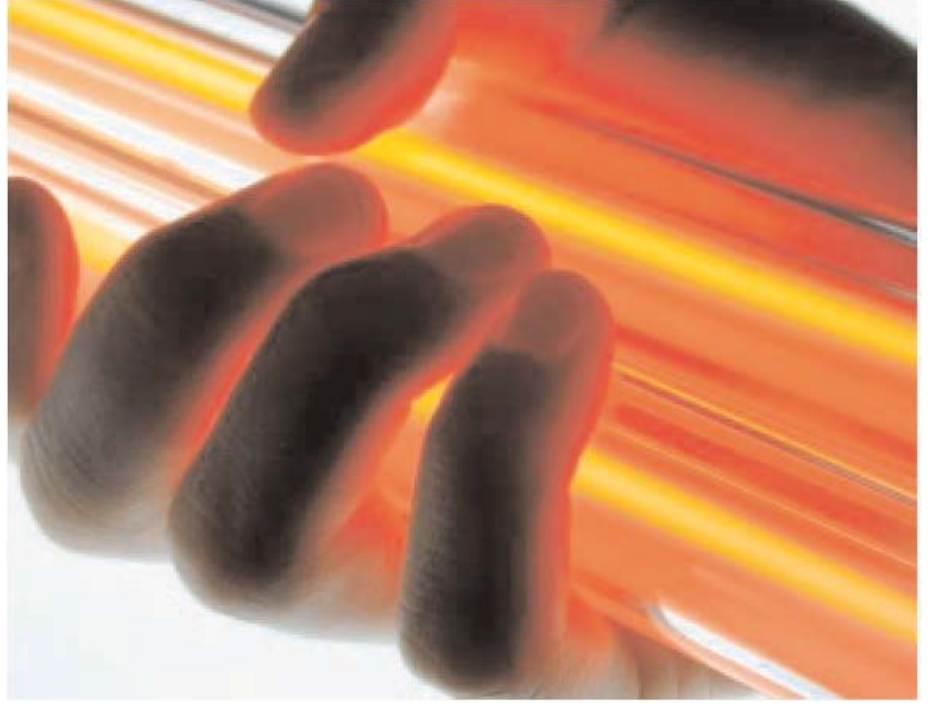
Bu kurumlarda genellikle uygulamalı araştırmalar yapılmaktadır. Fiziki altyapı ve personel miktarı olarak oldukça geniş olanaklara sahip bulunun bu merkezlerden daha verimli bir şekilde yararlanabilmeyi yolları araştırılmalıdır. Özetle kamu'daki AR-GE kurumları yeni bir vizyon ile yeniden yapılandırılmalıdır.

b) Tubitak ve Üniversiteler

Bunların dışında, önde gelen kamu ve vakıf üniversiteleri ile bunlara bağlı enstitülerde gittikçe artan sayı ve büyüklükte araştırma etkinlikleri yürütülmektedir. Üniversitelerdeki bu araştırma potansiyeli, Türkiye'nin AR-GE yeteneklerinin büyük bölümünü oluşturmaktadır.

TÜBİTAK'a bağlı AR-GE birimlerinden, 1972 yılında Gebze'de geniş bir alan üzerinde kurulan Marmara Araştırma Merkezi'nde (MAM) yer bilimleri, tekstil, bilişim teknolojileri, uzay bilimleri ve teknolojileri, malzeme ve kimya teknolojileri, gıda bilim ve teknolojileri, çevre ve enerji sistemlerini içeren çok geniş bir yelpazede daha çok temel AR-GE çalışmaları yapılmaktadır. TÜBİTAK'ın tüm birimlerinde yaklaşık 1.000 araştırmacı çalışmalarını sürdürmektedir.

Elektromekanik Sanayi Sektörünün Durumu

Dünya bu yüzyıl içinde petrole dayalı enerji sisteminden giderek uzaklaşılacağı "güneş ve rüzgar" gibi yenilenebilir enerji kaynaklarından çabuk ve ucuz enerji elde etme olanağının artacağı öngörülerini de yenilenebilir enerji alanındaki bu seferberliği zorunlu kılmaktadır.

DPT verilerinden alınan bilgilere göre elektromekanik sanayinde 650 civarında imalatçı olduğu, sektörde 40.000'den fazla kişinin çalıştığı anlaşılmaktadır. Elektromekanik sanayimizin % 80 oranında kamu alanlarına bağlı kalması, kamunun talebindeki duraksama ve dalgalanmalardan kolay etkilenmesine, üretim sürekliliğinin sağlanmamasına neden olmaktadır. Ancak enerji sektöründeki yeniden yapılanma sürecinde artan pazardan gerekli payı alabilmesi için bu sektörün desteklenmesi gereklidir. Sektöre verilecek destekler elektromekanik sanayi tesislerinin kapasite kullanım sorununa büyük ölçüde çözüm getirecektir.

Geçmiş yıllarda elektromekanik

sanayi iç pazarı hiçbir şekilde kapalı piyasa olamamış, elektromekanik sanayimiz, uzun yıllar uluslararası rekabete açık olarak faaliyet göstermiştir. İthalatı vergiden muaf tutan politikalar nedeniyle birçoğu yatırım maliyetinde olan elektromekanik sanayi ürünleri ülkeye gümrüksüz girmiştir. Buna kamu kuruluşlarının gümrüksüz imalatı da eklendiğinde, ulusal sanayi iç pazarda büyük bir uluslararası rekabetle karşılaşmıştır. Sektör, bu rekabet koşullarına rağmen, bugünkü düzeyine ulaşmayı başarmıştır. Ancak bu düzey artan iç pazar olanakları da değerlendirilerek arttırılabilir. Günümüzde hidroelektrik enerji tesislerinin türbin ve jeneratörünün dışında elektrik sektörünün gereksinim duyduğu malzeme ve teçhizatın tamamı yerli olarak imal edilmektedir. Ancak bu yerli imalat kapasite açısından artacak olan iç talebi karşılayabilmek üzere desteklenmelidir. Türbin ve jeneratör üretimi için özel sektörün yeni yeni başlayan çabalarına da destek verilmelidir.

Sektörün ve KOBİ'lerin İnovasyon Yetenekleri Arttırılmalı !

KOBİ'lerin inovasyon yeteneklerinin artırılması için özel bir program uygulanmalıdır. Bunun yaşanan mali krizden çıkılması ve daha sonrası için önemli olduğu görülmü-

lidir. Çünkü Örneğin Güney Kore 'de 1990'ların sonunda yaşanan ekonomik krizde özel sektörün inovasyon faaliyetlerine hızla ve artan miktarlarda destek sağlanmıştır. Bu politika ekonomik kriz sona erdiğinde Güney Koreli işletmelerin rakiplerinin önünde yarışa devam etmesi olanağını sağlamıştır. Finlandiya'da da aynı destek uygulanmıştır. Sanayi ve KOBİ'ler bazında inovasyon, eğitim ve Ar-Ge'ye hızla kaynak ayırarak uzun vadeli yapısal dönüşümü başlatan ülkeler bir dönem sonra dünyanın en rekabetçi ülkeleri olmaktadır. Ülkemizde de bu politikalara hızla geçilmeli ve KOBİ'ler bazında verilecek destekle inovatif girişimciler yaratarak ekonomimizin sağlam ve sağlıklı bir şekilde gelişmesine olanak yaratılmalıdır.

Sektör'ün Kapsamlı Desteğe İhtiyacı Var!

Elektrik enerjisi sektörünün yatırımının finansal boyutları oldukça büyüktür. Gelişmekte olan ülkedeki yatırımları genellikle yabancı kredilerle finanse edilmektedir. Kredinin bir gelişmiş ülke tarafından verilmesi durumunda özellikle teçhizat ihaleleri çeşitli şekillerde sadece kreditor ülkenin imalatçılara açık tutulabilmektedir. Bu gibi durumlarda da anahtar teslimi ihalelerde, proje ve inşaat firmalarımız kreditor ülkenin firmaları ile işbirliğine gitmek zorunda kalmaktadır.

Geçmişte yaşanan bu deneyimler günümüzde enerji sektörüne olan uluslararası sermaye ilgisi de dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Hızla gelişmesi beklenen pazarda elektromekanik sanayi yatırımcılarının yatırımlarını planlayabilmeleri için ilgili kamu kurumları ile gerekli işbirliği olanakları sağlanmalıdır. Bunun yanı sıra bu dönem içinde elektromekanik sanayinin bir teçhizat ürün konusunda "Dünya Markası" yaratması için başta AR-GE alanında olmak üzere desteklenmesi ve uygulanacak plan politika ve projeksiyonlardan haberdar edilmesi gerekmektedir.

Ulusal Sanayimiz ve Yenilenebilir Enerji Pazarı

Ülkemizde bir yandan yenilenebilir ve yerli kaynaklarımız arasındaki hidroelektrik enerji potansiyelimizin geliştirilmesi için bir dizi teşvikler uygulanırken diğer taraftan özellikle elektromekanik alanda türbin ve jeneratör üretimi montajı ve işletimi açısından teşvik ve hazırlıkların yeterli olmadığı görülmektedir.

Ulusal ve yenilenebilir enerji kaynaklarımızın geliştirilebilmesi için sadece enerji üretiminin artırılmasına yönelik olarak uygulanan politikalar eksiktir. Bu potansiyelimizin varlığı, stratejik ve ekonomik önemi ve öncelikle geliştirilmesi gerektiği çok uzun dönemdir bilinmesine rağmen bu alandaki ulusal sanayimizin teşvik edilerek bu pazar için hazırlanmamıştır. Bu konuda ileri görüşlü bir Ar-Ge ve destek politikası oluşturulamamıştır. Bu durumda yenilenebilir enerji santrallerinin hidromekanik ve elektromekanik sistemleri pazarında yatırımcılar yurtdışındaki üretime bağlı bırakılmıştır. Yaklaşık bir yıl önce hidroelektrik ve diğer yenilenebilir enerjide elektromekanik ekipman pazarının 20 milyar dolar civarında olduğu bir önceki Enerji Bakanı Hilmi Güler tarafından açıklanmıştır.

Ülkemizde bir yandan yenilenebilir ve yerli kaynaklarımız arasındaki hidroelektrik enerji potansiyelimizin geliştirilmesi için bir dizi teşvikler uygulanırken diğer taraftan özellikle elektromekanik alanda türbin ve jeneratör üretimi montajı ve işletimi açısından teşvik ve hazırlıkların yeterli olmadığı göze çarpmaktadır.

Yenilenebilir Enerji'de AR-GE Seferberliği Gerekli

Türkiye, yenilenebilir enerji alanında özellikle güneş ve rüzgar enerjisi alanında tüm gelişmelere en

kısa sürede adapte olabilmek için cesur ve kararlı adımları hızla atmaktadır.

Ülkemizin görülebilir bir gelecekte karşılaşacağı enerji sorununu çözebilmesi için bu tedbir ve teşviklerin zaman geçirilmeden arttırılarak sürdürülmesi gereklidir.

Bugün geç kalınan her adım yakın gelecekte ülkemizin enerji sorununun artması sonucunu yaratacaktır. Bu sonuçla karşılaşılması için tüm sebepleri ortadan kaldırarak cesur adımlar atılmalı ve ulusal enerji modeli belirlenmelidir. Bu kapsamda AR-GE çalışmalarına özel bir önem, öncelik ve teşvik verilmelidir.

Yenilenebilir enerji santrallerinin yaygınlaşması amacıyla yerli üretimin teşvik tedbirleri uygulanarak geliştirilmesine, enerji üretim, iletim ve dağıtım tesislerinde yerli elektromekanik teçhizatın kullanılması ve mühendislik hizmetlerinin yurtiçinden sağlanmasının özendirilmesine yönelik politikalara hızla geçilmelidir. Diğer taraftan bu alanda üniversite-sanayi işbirliğinin oluşturulmasına ve Teknopark uygulamalarının enerji sektörünü de kapsamına yönelik politikalar yeterli ve kapsamlı düzeye çıkartılmalıdır. Yenilenebilir enerjide kamu AR-GE kurumlarının mevcut altyapısı daha aktif ve etkin kullanılmalı, özel sektörün AR-GE çalışmalarına verilen destek arttırılmalı ve acilen enerjide bir AR-GE seferberliği başlatılmalıdır.